

ISSN 0134 — 6393

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ
УМАНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
САДІВНИЦТВА**

засновано в 1926 р.

**Частина 2
Економіка**

**ВИПУСК
76**

Умань — 2011

УДК 63(06)

Включено до переліків №1 і №6 фахових видань ВАК України з сільськогосподарських та економічних наук (Бюлетень ВАК України №8 і №11, 2009 рік).

У збірнику висвітлено результати наукових досліджень, проведених працівниками Уманського національного університету садівництва та інших навчальних закладів Міністерства аграрної політики України та науково-дослідних установ УААН.

Редакційна колегія:

А.Ф. Головчук — доктор техн. наук (відповідальний редактор),
В.В. Манзій — кандидат с.-г. наук (заступник відповідального редактора),
О.І. Здоровцов — доктор економ. наук, Л.В. Молдаван — доктор економ. наук,
А.С. Музиченко — доктор економ. наук, О.О. Непочатенко — доктор економ. наук,
Ю.О. Нестерчук — доктор економ. наук, О.М. Шестопаль — доктор економ. наук,
О.О. Школьний — доктор економ. наук,
В.С. Уланчук — доктор економ. наук, С.П. Полторецький — кандидат с.-г. наук (відповідальний секретар).

Рекомендовано до друку вченою радою УНУС, протокол № 6 від 15 червня 2011 року.

Адреса редакції:

м. Умань, Черкаської обл., вул. Інститутська, 1.

Уманський національний університет садівництва, тел. : 3–22–35

Свідоцтво про реєстрацію КВ № 13695 від 03.12.07 р.

© Уманський національний університет садівництва, 2011

ЗМІСТ

ЧАСТИНА 2

ЕКОНОМІКА

<i>А.Ф. Головчук, О.О. Непочатенко, Б.С. Гузар, Г.Ю. Ягода</i>	КРЕДИТНІ ВАЖЕЛІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРОФОРМУВАНЬ.....	8
<i>В.К. Збарський, О.О. Непочатенко</i>	ОСОБИСТЕ СЕЛЯНСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО У ЗАБЕЗ- ПЕЧЕННІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	19
<i>Ю.Л. Зборовська</i>	ЧИННИКИ УСПІХУ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРЕ- РОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ АПК.....	28
<i>С.М. Колотуха, Н.А. Телічко</i>	СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ДЕРЖАВ- НОГО СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	34
<i>М.І. Мальованій</i>	СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ НЕДЕР- ЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	41
<i>Р. П. Мудрак</i>	МЕТОДОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ: ДОСВІД США.....	50
<i>О.О. Поліщук</i>	АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ОВОЧЕВОЇ ГАЛУЗІ.....	56
<i>Д.К. Семенда, О.О. Поліщук</i>	НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПРОГРЕС В ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПО- ДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	62
<i>О.М. Світовий</i>	ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ТА УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	67
<i>І.А. Бержанір</i>	МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОБОРІТНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ СПИРТОВОЇ ГАЛУЗІ.....	75
<i>Г.Ф. Мазур</i>	ПЕРСПЕКТИВИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРО- ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ.....	83
<i>С.А. Байдюк</i>	ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ ТД “КАТЕРИНОПІЛЬСЬКА ФІНАНСОВО-ПРОМИСЛОВА ГРУПА”.....	89

<i>С.А. Власюк, Л.В. Барабаш</i>	ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ПРИ ОПОДАТКУВАННІ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ.....	93
<i>Ю.Б. Березюк</i>	ФОРМУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО КОМПЛЕКСУ ВІННИЦЬКОГО РЕГІОНУ, ЯК ПЕРЕДУМОВА ЙОГО ЕКСПОРТНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ.....	97
<i>М.А. Вуйченко</i>	ОБГРУНТУВАННЯ СОЦІАЛЬНО ОРІЄНТОВАНОГО МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ СЕГМЕНТАЦІЇ РИНКУ ПРАЦІ В АГРАРНІЙ СФЕРІ.....	106
<i>Т.О. Гнатюк</i>	СТАН ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ.....	113
<i>А.В. Льченко, І.В. Давидова, І.Г. Коцюба</i>	МАТЕМАТИЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ОБ'ЄМІВ УТВОРЕННЯ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ В МІСТІ ЖИТОМИРІ.....	118
<i>О.В. Жарун</i>	СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ.....	125
<i>І.В. Ткачук</i>	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	131
<i>Д.К. Семенда, Л.А. Корінний</i>	ІНТЕНСИФІКАЦІЯ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА.....	141
<i>Н.В. Бондаренко</i>	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА КРЕДИТУ.....	148
<i>Н.І. Гвоздеї</i>	ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ... ..	153
<i>Т.Є. Кучеренко</i>	ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	161
<i>С.А. Власюк, Н.В. Бондаренко</i>	ДОЦІЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ БЮДЖЕТУВАННЯ ПОТОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	167
<i>Т.В. Сокольська</i>	ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА.....	174
<i>О.М. Саковська</i>	ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЗЕРНА.....	180

<i>Н.Г. Пінчківська</i>	МЕЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА.....	187
<i>Н.О. Мосейчук, Т.І. Бортник</i>	СОЦІОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВІВ ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ МАРКЕТОЛОГА.....	197
<i>К.М. Мельник</i>	ФІНАНСОВІ МОЖЛИВОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ВИРОБНИЧИХ КООПЕРАТИВІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ.....	203
<i>О.Ф. Кирилюк</i>	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ХАРЧУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ПОПИТУ НА ПРОДОВОЛЬЧОМУ РИНКУ УКРАЇНИ.....	213
<i>Л.А.Євчук</i>	ОСНОВНІ АСПЕКТИ ЗМІСТУ ФІНАНСОВИХ СТРАТЕГІЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	221
<i>О.В. Гвоздь</i>	АНАЛІЗ МАЙНОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК СКЛАДОВА ОЦІНКИ ЙОГО ФІНАНСОВОГО СТАНУ.....	228
<i>П.М. Боровик, Н.О. Бікадорова</i>	ПОДАТКОВО-БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ, ЯК НАПРЯМ РОЗВИТКУ БЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ..	235
<i>С.А. Власюк</i>	КОНСТРУКТИВНІ НАПРЯМИ АДАПТАЦІЇ СВІТОВОГО ДОСВІДУ ФІНАНСУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	245
<i>О.М. Демкова</i>	ОЦІНКА ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ.....	254
<i>О. А. Кузьменко</i>	ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ГРЕЧКИ.....	265
<i>Л.В. Барабаш, Н.В. Бондаренко</i>	ВИЗНАЧЕННЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ.....	272
<i>Т.П. Бечко</i>	КРЕДИТНІ РИЗИКИ В СИСТЕМІ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ.....	276
<i>Ю.О. Махортов, В.М. Зюбін</i>	РЕГІОНАЛЬНА СИСТЕМА СТРАХУВАННЯ ЯК ФАКТОР АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	282
<i>Н. О. Пачева</i>	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОХОДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ „ІНСТИТУТ”.....	293

ВИЗНАЧЕННЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Л.В. БАРАБАШ, Н.В. БОНДАРЕНКО

У статті досліджується рівень податкового навантаження на доходи фізичних осіб в Україні та зарубіжних країнах, його вплив на економічні процеси держави, закономірності розвитку економіки за різних умов оподаткування.

Проблема тіньових капіталів і доходів на сьогодні є однією з найгостріших проблем економічної системи України. Динаміка тонізації економічного сектора, зокрема приховування доходів населенням держави, свідчить про негативний вплив низки чинників, одним з яких є рівень податкового навантаження.

Питання визначення оптимального для платників та ефективного для економіки держави рівня податкового навантаження досліджувалося як на початку минулого століття видатними вченими Е. Селігманом, П. Гензелем, А. Соколовим, К. Шмельовим, так і в наш час — В. Андрущенком, А. Соколовською, Л. Шаблистою та іншими науковцями.

В умовах ідеальної держави втрати індивіда від можливого споживання виникають лише внаслідок заміщення їх сумами податку, а саме податкове навантаження зводиться до надлишкового податкового тягара, породженого ефектом заміщення [1]. Тобто, в умовах ідеальної держави, держава за рахунок стягнення податків гарантує компенсацію втраг індивіда наданими йому послугами, в умовах реальної — уряд фінансує суспільні блага за рахунок податків, але не надає жодних гарантій забезпечення еквівалентності розриву між сумою благ і сумою сплачених податків.

Методика дослідження. При дослідженні теоретичних засад було використано історичний та монографічний методи, при розгляді статистичного матеріалу використовувався метод порівняння.

Результати дослідження. Найбільш повне визначення дефініції «податкове навантаження» наводить у своїх працях А. Соколовська, розглядаючи його як ефекти впливу податків на економіку в цілому та на окремих її платників, пов'язаних з економічними обмеженнями, що виникають в результаті сплати податків і відволікання коштів від інших можливих напрямів їх використання [3].

Чим вищим є рівень податкового навантаження на доходи фізичних осіб, тим менше вони можуть спрямувати коштів для інвестиційних операцій. Високі податкові ставки за умови низького рівня доходу сприяють тінзації капіталу, накопиченого у фізичних осіб, та його мінімальному вливанню в економіку країни. Подібні тенденції на даний момент спостерігаються в Україні, коли

ставка податку на доходи фізичних осіб, маючи низький лаг прогресивності, не забезпечує належної ефективності в оподаткуванні доходів населення.

Водночас вище зауваженому існує протиріччя: високий рівень податкових надходжень в структурі ВВП є свідченням значної частки ВВП на душу населення. Проте даний факт стосується лише країн з розвинутою економікою: для країн постсоціалістичного простору пряма залежність між рівнем податкового навантаження та ВВП не прослідковується, оскільки економікам таких країн притаманна відсутність чи деформація вбудованих автоматичних регуляторів, які покликані формувати оптимальний стан економічного середовища держави [4].

Перш за все, податкове навантаження визначається величиною ставки податку та розгорнутістю об'єкта оподаткування. Більшість країн світу у власній податковій практиці схилиються до застосування прогресивних податкових ставок зі значним відхиленням мінімальної та максимальної ставок відповідно до розміру доходу податкоплатника (табл. 1).

1. Ставки податку з доходів фізичних осіб в окремих країнах світу

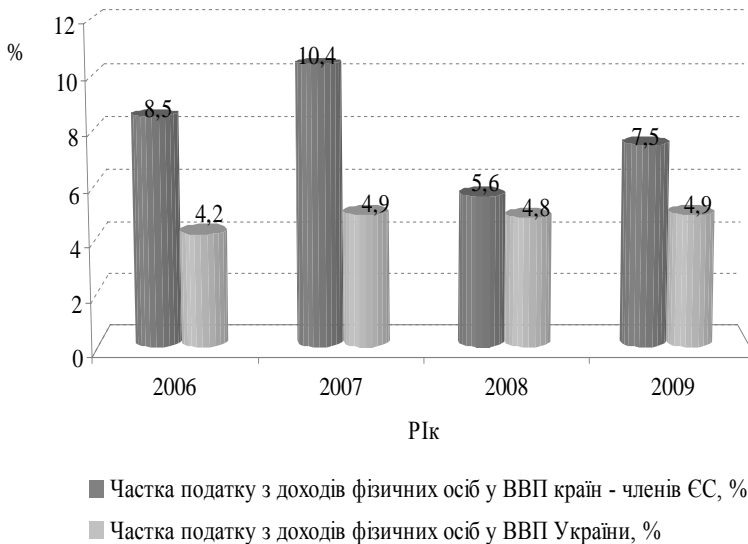
Країна	Ставка податку, %	
	Мінімальна	Максимальна
Австралія	0	45
Австрія	21	50
Білорусь	–	12
Великобританія	0	50
Данія	36,57	60
Іспанія	0	47
Італія	23	43
Канада	0	29
Китай	5	45
Нідерланди	0	52
Німеччина	0	45
Норвегія	0	47,8
Польща	0	32
Португалія	10,5	40
Росія	–	13
США	10	35
Фінляндія	9	32
Франція	0	40
Хорватія	15	45
Чехія	–	15
Швейцарія	0	13,2
Швеція	28,89	59,09

З наведеної таблиці бачимо, що пропорційну систему оподаткування доходів фізичних осіб застосовують лише такі країни, як Білорусь (12%), Росія

(13%) та Чехія (15%). В переважній більшості розвинених країн використовується шкала оподаткування, мінімальна ставка якої становить 0%, а максимальна варіюється в межах 32–50%. Ще ряду країн притаманна прогресивна система оподаткування з розривом ставок на рівні 5% (мінімальна) — 50% (максимальна).

Україна, як і наведені вище держави, що застосовують пропорційну систему оподаткування доходів фізичних осіб, належать до країн постсоціалістичного простору. Характерною особливістю системи оподаткування доходів населення таких держав є обмеженість бази оподаткування (як правило, оподатковується загальний місячний та сукупний річний оподатковуваний доходи), неефективна система податкових пільг та високий рівень податкового навантаження.

Водночас частка податку з доходів фізичних осіб у країнах з високими ставками оподаткування у ВВП є значно вищою, ніж в Україні (рис. 1).

Рис. 1. Частка податку з доходів фізичних осіб в Україні та країнах ЄС, %

Як бачимо з рис. 1, частка податку з доходів фізичних осіб у ВВП країн Європейського Союзу є значно вищою, ніж в Україні. Водночас спостерігаємо різкий спад даного показника у 2008 році, що співпадає з періодом економічної кризи. Частка ж податку з доходів фізичних осіб у ВВП України знаходиться на стабільно низькому рівні.

Наведені факти свідчать про високу тінізацію економіки та неефективну систему оподаткування доходів фізичних осіб. Основними факторами тінізації є

наявність в країні неформальної економіки (відповідно — неформальні, не зареєстровані доходи населення); «підпільної» економіки (підприємницька діяльність здійснюється з порушеннями, які спровоковані недосконалим законодавством); незаконної економіки (провадження нелегальної підприємницької діяльності) [4].

Висновки. Високий рівень податкового навантаження та економічно необґрунтована система оподаткування доходів фізичних осіб спонукають до виникнення в державі тіньового сектору економіки, приховування доходів та, як наслідок, створення дефіциту державного бюджету. Негативні тенденції, поширюючись з мікрорівня, охоплюють макроструктуру держави та провокують кризові явища в економічному середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланкарт Ш. Державні фінанси в умовах демократії. Вступ до фінансової науки / Ш. Бланкарт. — К.: «Либідь», 2000. — 236с.
2. Герасименко П. Податок на доходи фізичних осіб: українські парадокси та світовий досвід / П. Герасименко // [Електронний ресурс]. — Режим доступу:<http://zahid.net/article/89769>
3. Соколовська А. Теоретичні засади визначення податкового навантаження та рівня оподаткування економіки / А. Соколовська // Економіка України. — 2005. — № 5. — С. 24–33.
4. Шолудько Д. Податкове навантаження та тонізація суспільно-економічних відносин: зв'язки, залежності, засоби протидії / Д. Шолудько, В. Попович // Збірник наукових праць Академії ДПС України. — 2002. — № 3 (17). — С. 74–80.

Одержано 6.04.11

Рассмотренные моменты влияния уровня налогового бремени на обеспечение доходности бюджета страны и платежеспособность её населения свидетельствуют об отсутствии взаимосвязи в странах постсоциалистического пространства между ВВП и непосредственно уровнем налогового бремени, а также о необходимости усовершенствования системы налогообложения доходов населения.

Ключевые слова: *налоговое время, ВВП, теневая экономика, система налогообложения населения.*

The considered moments of influence of the tax burden level on ensuring the profitability of the state budget and its population solvency testify to the absence of correlation between GDP and the level of tax burden in post-socialist countries, and also to the necessity of improvement of the population's income taxation system.

Key words: *tax burden, GDP, shadow economy, system of taxation of population.*